

Izpreobrnila sta ga.

Ali bodo malo pozobali, Jurij?“

Tako je vprašal stari Krivenček Nadlogarjevega hlapca, ki je ravno pokladal volom rezanico, namešano z repo in korenjem.

„Bi že, bi že! Samo ti-le preklicani vrabci nagajajo, ti tati tatinski, da nikoli tega! Pobil bi to zalego vrabčjo! Kar leta ti semintja kot ,rokomavhar‘! Ravnokar je kradel pri kokoših, zdaj mi pa že sili v žleb k živini. Na! — zlomek tatinski. Pa še enkrat! Na!“

In lopnil je jezen po vrabcih, da so odskočili za trenotek. Pa le za trenotek.

I.

Mrzlo zimsko jutro je bilo. Po vseh kosteh se je zajedal rezek mraz. Gosta megla se je vlačila po vasi, čez polje, in je leno polegala po gozdih.

Nadlogarjev hlapec si je mel roke, pa se zavijal v staro kamižolo ter gledal po dvorišču.

„Dètè, dètè! Tacega mraza pa že dolgo ne!“

Ob zidu je ugledal vrabca, ležečega na tleh.

„Lej, lej! Naj ga le, naj ga le zebe! O mraz, le pritisni, tako pritisni, da bo kaj! Kajpada bo mene tudi zeblo v svislih, a marsikaterega vrabca bo pa le konec. No, ali si že sklenil? Prav ti je, ti potepač grdi ti!“

Jurij se je zamislil, čez čas pa jel spet modrovati:

„Pravzaprav meni vrabec še nobeden ni storil ničesar; pa kaj vem, videti ga ne morem živega, pa je. Pa sove tudi ne, debeloglede sove! Ničesar naredil? O, kajpada! Mhmm... Tam-le, ko smo seno spravljali, si ob Boltetovem plazu popoldne malo počijem, pa je ta tatinska zalega kričala nad mano na vse grlo, da so se mi grabljice režale:

Čiv, čiv, čiv . . . žuri! . . . .

Čiv, čiv, čiv!

Ali nisi več živ?

Jurij, Jurij, Jurij,

Pri delu se žuri, žuri, žuri!

In to so gonili venomer in se drli kot za stavo. Podušil bi jih bil... Pa kaj, ko ne moreš za spačkom. Le pritisni, zima, dobro pritisni! Drug jih tako ne ukroti, teh pošasti vrabčjih in sovjih!“

In pošteno se je ujezil hlapec Jurij; malo je manjkalo, pa bi bil kled, če bi le ne bilo greh in pa tako grdo.

II.

Sveti večer je bil. Nadlogarjev oče so s sinom Franckom pokadili že vse hišne kote. Zadnji del sv. rožnegavenca so že molili, a hlapca Jurija le še ni bilo iz trga domov. Šel je nekaj nakupit za praznike.

„Bog se usmili vernih duš v vicah“ — je ravno izgovoril gospodar. Silen trušč ob hišni ogel ga vzdrami, peketanje in konjsko hropenje.

„Oho! Kaj pa je?“ In Nadlogar skoči pokonci in hiti ven.

Pred hišo je ležal domači „Pram“ v snegu, zamotan v konjsko opravo.

Brcal je in hropel.

Splašil se je bil. V divjem begu se je zaletel v ogel hiše in padel.

A kje je Jurij? Na saneh ga ni!

„Bog nebeški. To pomeni nesrečo. Gotovo si je kaj naredil“, je zartarnala prestrašena gospodinja.

„Pogledati treba po njem!“ se oglasi gospodar, pa prereže vezi, da reši konja, ki se k sreči vendar ni kaj poškodoval.

„Matevž, prinesi baklje, ki so pripravljene k polnočnici. In deklo poklič! Jurija gremo iskat, v gozdu je pa temno.“ — —

Ne dolgo potem se je pomikalo po cesti proti trgu troje bakelj.

III.

Jurija so različni opravki v trgu precej zamudili. Trda noč je že bila, ko je odhajal iz trga proti domu. Že ko je sedal na voz, se mu konj ni zdel nič kaj pravi. Razposajen je bil kot živa iskra.

Privozi v Nahodetov laz. Tam, kjer stojita križpota dve stari bukvi, se mu konj splaši.

Jurij drži in drži, a konja ni ustaviti. Kot besen dirja naprej!... Nakrat se prevrnejo sani in pokopljejo Jurija pod sabo. Kakih 50 korakov ga je vleklo za sabo, a naposled je nezavesten obležal ob cesti.

In sneg je naletaval ter pokrival Jurija. Tam za Ločnikom pa so se trgali oblaki, in kakor božje oči je gledala dvojica zvezd na nesvestnega Jurija.

Polagoma so se oblaki vendar razpršili, in sneg je ponehaval, pritiskal pa tudi rezki mraz in ostra burja, ki prodre prav do mozga.

Medel sij je polagoma razlila luna po napolpobeljenem Juriju. Vsled toplote njegovega života so se jele tajati snežinke in kristalne kaplje so se zalesketale po njem. Žarele so kot majhne lučke pred božičnim drevescem. Tuintam je katera ugasnila in zlezla je v obleko Jurijevo. Ledena skorja se je jela delati po njegovi obleki. Postajala je trša in trša. Tiše in tiše je bilo naokoli in Jurij se ni ganil.

Po bližnjih smrekah je polzel srebrni sij lune gorindol. Tisočero lučic se je razgrnilo po gozdu, kakor da se že bliža ura, v kateri se je pred tisoč in več leti narodil naš božji Izveličar . . .

O gozd! V tej božični krasoti, v tej sveti noči si lepši, si divnejši kot pa živocvetoča poljana v mehki pomladi. V tebi spi na ta večer neka tajnost, ki vodi duha v davno pretekle dni, lepe, blažene dni . . .

So li tvoje svetle lučke v nocojšnji božični večer res mrtvaške sveče ubogemu Juriju? — —

Ah, Bog! V Tvojo čast goré danes vse, v čast Tvojega veselega rojstva. In naj bodo hkrati tudi — mrtvaške sveče? . . .

Jurij leži nepremično. Mraz je rezkeji in rezkeji. Ondi iz starega dupla se sveti dvojje velikih, okroglih oči. Uharica si hoče ogledati krasoto svete noči. Lepo se jej zdi! Iz dupla srfota in obsedi na Juriju. Hripavo zauka . . .

Jurij se zgane.

S tajnostnim šumenjem odleti sova; a Jurij se jame premikati.

„Mhmm . . . . Pa sem . . . pa . . . sem . . . dolgo . . . ležal.“ Glas mu zastane. Ves trd je in vse ga boli. Ne vé še prav, kje da je. A polagoma se jame zavedati. Na veji uzre uharico. Mraz ga izpreleti.

„Morda name čakaš? Pošast ti! Kako me to ognjeno in poželjivo gleda! — A ne! Hvala ti, sova! Predramila si me, sicer bi bil zmrznil.“

Poizkuša vstati . . . .

„I, kaj pa je pravzaprav? Kje sem?“ In zasveti se mu v glavi.

V trgu je bil. Kupoval je to in ono. V plazu se je „Pram“ splašil. On ga je držal, držal . . . . In potem? Nič več se ne spominja. A kje je sedaj? Glava mu je votla in zebe ga grozno. Vstane.

„Domov moram! Bogvedī, kje je konj?“

Leze počasi dalje in zaide v vedno večjo goščavo.

IV.

Prižgali so božične baklje Nadlogar in drugi hlapec pa dekla ter šli po cesti proti trgu iskat Jurija.

„Ob cesti kje leži v snegu, če se je prevrnil“, modruje hlapec. Potihoma pa godrnja, da človek še v božični noči nima miru zaradi tega ongá.

„I seveda bo ob cesti, ali pa na cesti, če ga že niso ljudje našli in kam spravili“, méni gospodar.

Pa svetijo dalje in dalje, a Jurija ni nikjer. Koder je bil kak kup kamenja, so ga preiskali, da li ni to morebiti Jurij že zameten sè snegom. A Jurija ni bilo.

„Veste kaj, oče?“ pretrga hlapec dolgočasni molk. „Jurija so našli že drugi ljudje. Mi ga ne bomo, naj ga tudi pri dnevu z bakljami iščemo. Druzega ne kot božične baklje bomo požgali! K polnočnici bomo pa v temi hodili. Jurij je sedajle bržčas bolj na gorkem kot mi!“

Vrgel je bakljo, ki je dogorela, poleg ceste in si pomel roke.

„Pa smeje se nam Jurij, če ve, da ga z bakljami iščemo!“

Naposled pa pravi gospodar:

„Saj ga res ne najdemo! Bog daj, da bi bil kje pod kako streho, sicer bo zmrznil v tem mrazu!“

„Saj je tudi!“ zagode hlapec. „Pa v pest se nam smeje, ker smo zanj božične baklje požgali. — On ima pa še celo doma. Škoda, da nisem njegove vzela, saj sem šel njega iskat!“

Prišli so do trga, a Jurija niso našli. Vrnili so se v nadeji, da je Jurij ali že doma, ali pa vsaj v hiši pri kakih dobrih ljudeh.

V.

V farni cerkvi je odbila ura enajst. Vabilo je k polnočnici. Nadlogarjev mali hlapec Matevž je sedel še enkrat za mizo, na kateri so bili na belem prtju hlebi-poprtniki, in je jel slastno otepavati odmerjeni mu kos.

Bil je Matevž priden hlapec, le malo slaboumen. Ako so se drugi kedaj iz njega norčevali, jim ni prav nič zameril. „Le norčujte se“, je rekel, „saj se jaz tudi!“

Ko se je najedel dosita, šel se je preobleč. Nikdar še ni opustil polnočnice, kar je pomnil. Kdo jo pa tudi rad zamudi? Tudi gospodar Nadlogar bi bil rad šel. Ali kaj, ko eden mora biti doma za varuha. Hlapca Matevža bi bil rad obdržal doma, a nanj se ni bilo zanesti. Spal je rad in ne bil bi čutil, če bi bil tat tudi njega ukradel. Zato je pa raje sam ostal doma.

VI.

Ah, kako lepo pojó pri nas božični zvonovi! Gotovo pojó pri vas tudi tako lepo; a če tudi ne, se vam zdi vaše zvonjenje najlepše. Tudi meni se zdi naše najlepše. Kar splaval bi s temi srebrnimi glasi proti nebu.

In ta božična noč! Srce je človeku blaženstva tako polno, da bi objelo ves svet!

* * *

Nadlogarjevi so prišli od polnočnice. O Juriju tudi pri cerkvi ni nihče nič zvedel, dasi so povpraševali po njem. Spravljali so se počasi k pokoju. Gospodar je še sedel pri mizi ter bral ravno zadnjo stran „Slovenskih Večernic“. Kar udari po oknu ptičja perot tako silno, da se Nadlogar prestrašen zgane. Še enkrat. In to frfotanje? Kaj je vendar vrabcu, da skače ob tem času v okno? Nekdo mora biti zunaj, da ga je spodil iz njegovega skrivališča.

Luč vzame in gre ven. Nemalo se prestraši, ko zagleda na tleh pod oknom moško postavo.

„Kdo je?“

Nič odgovora . . . . Nadlogar stopi bliže, osveti postavo in spozna nesvestnega Jurija. — —

Urno ga spravijo v vežo in ga obdrgnejo sè snegom. Matevž se je veselil, da je Jurij zopet doma, pa ga je drgnil, da mu je kapalo od čela. Polagoma so vzbudili v njem spet življenje. Bil je že napol zmrznjen.

Kaj je bilo? Naj vam povem do konca. Zašel je v gozdu. Taval je ves zmešan od pota do pota, pa nič ni vedel, kam gre. Mislil se je že vleči in počiti, zakaj slab je bil in silno truden. Naposled vendar le zagleda v daljavi luč. Do tja se še hoče privleči. In res prisope pod okno gospodarjevo. A tu se zgrudi in onesvesti. Vsa moč mu je pošla. Gotovo bi bil tu zmrznil, da ga ni rešil vrabec, ki je tam pod oknom prenočeval in ga je Jurijev padec zbudil iz božičnih sanj, da je prestrašen planil proti svetlobi v okno in tako opozoril gospodarja.

Teden dni kesneje je že Jurij spet pokladal volom. A na sove in vrabce se poslej ni več hudoval. Priznaval je, da sta mu v isti noči prav te dve živalici oteli življenje.

Le kak poletni večer, ko so mu včasih vrabci le preveč zdelavali prosó, je jezno prijel za kak krepelec, pa ga zadegál do omejka. A hipoma mu je bilo spet žal, da je zamrmral: „Naj se najé žival lačna. Bog že vé, čemu jih je ustvaril. Pa mora biti tudi nam prav! Kaj bi tisto?“

A Rapè.

Ah kje? . . .

Ah kje so tisti časi zdaj,
Ko s cvetjem bil odet je gaj,
Ko ptičev zbor je tukaj pel,
Življenja mladega vesel?

Ah kje je tisti cvet krasan,
Ki v srcu vzklik mi je na dan?
In kje sedaj je kosec ta,
Ki cvet zamoril je srca?

Presrečni ti detinski čas,
Kako želim nazaj te jaz!
Oh vrni se mladost nazaj,
Oh vrni se življenja maj!

Slavko Stavič.

Listje in cvetje.

Ob triintridesetletnici!

V naslovu letošnjega tečaja je omenjeno, da je letos nastopilo že triintrideseto leto, kar izhaja „Vrtec“. V toliko letih se pač naročniki zelo izpremené pri vsakem listu, še posebno pa pri mladinskem. Zanimalo bo gotovo tudi sedanje Vrčeve ljubitelje in pospeševaltje, ako jim imenoma naštejemo one plemenite mladino ljube, ki so bili „Vrtcu“ zvesti naročniki od pričetka (l. 1871) do sedaj *) Njim samim naj bi bilo v zasluženju pohvalo in srčno zahvalo, drugim pa v vzgled in vzpodbudo.

* * *

Bizer Andrej, dekan v Grabštanju.
Cenčič Jernej, učitelj v Kamniku.
Einspieler Lambert, protonotarij, prošt v Celovcu.

*) Ko bi bili koga prezrli, prosimo, naj nam blagovoli naznaniti, ker so se vsled potresa izgubili prvi zapiski.

Fettich-Frankheim, kanonik v Ljubljani.
Flis Janez, generalni vikar itd. v Ljubljani.
Kalister Viktor, (oziroma oče) veletržec v Trstu.

Klemenčič Josip, prof. v pok. v Ljubljani.
Krisper Val., trgovec v Radečah.
Krušič Jakob, župnik v Št. Andražu pri Velenju.

Kržič Ant., sedanji urednik, prof. v Ljubljani.
Levičnik Josip, nadučitelj v Železnikih.
Meglič Simon, nadučitelj na Vranskem.
Ribar Anton, župnik v Št. Vidu pri Planini.
Rozman Janez, protonotarij itd. v Ljubljani.
Skuhala Ivan, dekan v Ljutomeru.

Stare Alojzij, vpok. duhovnik v Ljubljani.
Špental Frančišek, župnik, duh. svétnik v Trziču.

Treven Valentin, trgovec v Idriji.
Vavru Ivan, c. kr. prof. v pok. v Ljubljani.
Zupančič Jernej, vpok. duhovnik v Litiji.
Žičkar Josip, poslanec, dekan v Vidmu.
Žgur Anton, župnik v Hrenovicah.